

To je názor
dobrých soudců
a zvláště Hesioda, který
někde říká -
„K nečnosti v lidnatých
řadách směřujeme,
cesta je hladká a její
příbytek je blízko;
Ale výšin ctnosti
je dosaženo
potem a bolestí,
neb tak to nařídily
nesmrtelné síly.
Dlouhý a tvrdý vzestup
vede k její bráně,
dokud nedosáhneš
vrcholu, nepolevuj ve své
námaze.“ A ke stejnému
účelu říká Epicharmus:
„Bohové udělují
svá požehnání
za cenu práce –.“
Který zmiňuje
na jiném místě -
„Ty synu lenosti,
vyhni se svodům pohodlí,
aby nepřišla bolest –.“
Stejného názoru
je Prodykus, v knize,
kterou napsal
o životě Herkula,
kde se Ctnost a Požitek
dvoří tomu hrdinovi
pod vzhledem
dvou krásných žen.
Jeho slova, jak si
je jen dokážu vybavit,
zněla následovně:
„Když Herkules,“
říká mravokárce,
„dospěl do části
svého mládí, ve které
si mladí muži
obyčejně volí
a ukazují, dle plodů
své volby,
zda po následující
etapy svých životů
vejdou

a budou kráčet
po cestě ctnosti,
nebo neřesti,
odešel do
odloučeného místa
vhodného ke kontemplaci,
aby si sám
v sobě ujasnil,
kterou z těch dvou cest
by měl následovat.
Když tam seděl
v pochybnostech,
spatřil dvě ženy
většího vzrůstu,
než je obvyklé,
jak se k němu blíží.
Jedna z nich měla
ušlechtilý a laskavý výraz;
její krása byla přirozená
a nenucená,
její osoba a postava
byly čisté a pěkné,
její oči sklopeny
k zemi
se sympatickou zdrženlivostí,
její pohyby a chování
plné slušnosti a její
roucho bílé jako sníh.
Ta druhá chtěla
všechnu přirozenou krásu
a proporce té první;
její osoba by zbytněla
luxusem a pohodlím
do rozměrů
zcela nepřiměřených
a neúhledných.
Namalovala svoji
pleť tak,
aby vypadala hezčí
a zdravě červenější,
než skutečně byla,
a snažila se
vypadat půvabnější než
obyčejně, ve svém chování,
směsí strojenosti
ve všech jejích gestech.
Její oči byly
plné sebejistoty
a její šaty byly průsvitné,

aby se nadutá krása
její osoby
skrze ně mohla
výhodně ukázat.
Své oči upírala často
na sebe,
pak je obracela k těm,
kdo byli přítomni,
aby viděla,
zda na ni někdo hledí,
a občas
se podívala na postavu,
kterou tvořila
ve vlastním stínu.
Jak se blížili,
ta první pokračovala
tím stejným vyrovnaným
tempem, zatímco ta druhá,
snažíc se dostat před ní,
přiběhla k Herkulovi
a dvořila se mu
následujícím způsobem:
- „ Vidím,
můj milý Herkule,
že jsi na pochybách,
kterou cestou v životě
by ses měl dát.
Pokud tedy budeš mým
přítelem a budeš mne
následovat, dovedu tě
k cestě nejsnazší
a nejslastnější,
na které ochutnáš
všechny sladkosti života
a budeš žít mimo
jakékoliv trápení.
Nebudeš mít
starosti ani s válkou,
ani se záležitostmi
tohoto světa,
budeš jen přemýšlet nad tím,
jak potěšit všechny
své smysly – svoji chuť
těmi nejvybranějšími
pamlsky a nejchutnějšími
nápoji, svůj zrak těmi
nejpříjemnějšími objekty,
svůj čich
těmi nejdrahoccennějšími

a nejvoňavějšími odéry,
jak si můžeš užívat
obětí krásného odpočinku
na těch nejměkčích
postelích, činíc tvůj spánek
sladkým a klidným
a těmito způsoby si
užívat, bez i té nejmenší
starosti, všechna ta
skvělá a ohromná požehnání.
A pro případ, že bys
měl obavy, že ty zdroje
ze kterých bys získával
ta neocenitelná požehnání
by mohly někdy
zeslábnout
a že ty bys samozřejmě
mohl být nucen
obstarat je s vynaložením
svého myšlení
a spojení práce
a vyčerpání svého těla,
předem tě ujišťuji,
že si budeš
volně užívat všechno
z práce druhých,
nepodstoupíš ani strasti
ani lopotu,
ale budeš mít vše
na svůj povel, který ti
může dopřát jakýkoliv
požitek či prospěch.“
Herkules, když slyšel dámu
nabízet mu takové věci,
zatoužil znát její jméno,
načež odpověděla,
„Mí přátelé a ti, kdo
se mnou jsou dobře
obeznámeni a které
jsem vedla,
mi říkají Štěstí;
ale mí nepřátelé
a ti, kteří
škodí mé pověsti,
mi dali jméno Požitek.“
Mezitím se přiblížila
druhá dáma
a když na ni
přišla řada, oslovila jej

tímto způsobem:
„Já za tebou také přicházím,
Herkule, abych
nabídla svoji pomoc;
Já, která jsem dobře
obeznámena s tvým božským
původem a která jsem
sledovala znamenitost
tvé povahy,
dokonce již od dětství,
z čehož mám důvod
věřit, že pokud budeš
následovat cestu,
která vede do mého
obydlí, vykonáš
největší počiny
a uskutečníš
ty nejskvělejší skutky,
a já se tak
stanu váženější
a proslulejší
mezi smrtelníky.
Ale než tě pozvu
do své společnosti
a přátelství,
budu k tobě otevřená
a upřímná a musím
ti vyložit toto,
jako stálou pravdu,
že zde není nic
skutečně hodnotného,
čeho může být dosaženo
bez bolestí a práce.
Bohové stanovili cenu
za každý skutečný
a vznešený požitek.
Kdybys získal
přízeň Boha,
musíš vynakládat úsilí
k Jeho uctívání;
pokud bys byl drahý
svým přátelům,
musíš studovat, abys jim
prokázal laskavost;
pokud bys byl ctěn
kterýmkoliv městem,
musíš mu být k službám;
a kdybys byl obdivován
celým Řeckem, kvůli

své čestnosti a chabrosti,
musíš se namáhat,
abys mu prokázal
nějakou znamenitou službu.
Pokud bys učinil
svá pole plodnými
a naplnil své paže obilím,
musíš pracovat, abys
půdu adekvátně kultivoval.“
Zde dáma Požitek
přerušila její promluvu,
„Vidíš, můj
drahý Herkule,
skrže jak dlouhé
a obtížné cesty by tě
tato žena vedla
k jejím slíbeným potěšením?
Následuj mne
a já ti ukážu
mnohem kratší a snadnější
cestu ke štěstí.“
„Běda!“ odvětila
bohyně ctnosti,
v jejíž tváři
plálo vnitřní hnutí
pohrdání a lítosti,
„jaké štěstí
můžeš poskytnout,
nebo jaký požitek
můžeš okusit,
pro jehož získání
nikdy nic neuděláš?
Ty, která si dopřeješ
všech požiteků dříve,
než na ně získáš chuť;
jíš dříve,
než dostaneš hlad,
píješ dříve,
než dostaneš žízeň...
Pak, aby byl
tvůj spánek nerušený,
musíš mít
ty nejměkčí
a nejpohodlnější gauče,
a mírný sklon schodiště,
aby tě uchránilo
od toho nejmenšího vyrušení,
když po nich někdo jde.
A všechny maličkosti,

nebe ví!
Neboť jsi se nepřipravila ke spánku
ničím, co jsi vykonala,
ale vyhledáváš jej,
jenom proto, že
nemáš co dělat...
Ačkoliv nesmrtelná,
jsi odvržena
od bohů a pohrdána
dobrymi lidmi.
Nikdy jsi neslyšela
ten nepřijemnější
ze všech zvuků,
svou vlastní chválu,
ani jsi nikdy nespátřila
ten nejpřvabnější
ze všech objektů,
jakoukoliv dobrou práci
svých vlastních rukou.
Kdo by kdy
dal jakoukoliv váhu
čemukoliv, co říkáš?
Kdo by ti pomohl
v tvé nouzi, nebo který
člověk se zdravým rozumem
by kdy riskoval dostat se
do tvé šílené společnosti?
Tací, kteří tě následují,
jsou oloupeni o svou sílu,
když jsou mladí,
nemají moudrost,
když jsou staří.
V mládí jsou vychovávání
v nečinnosti a všech
formách choulostivosti,
a prochází stářím
s těžkostmi a úzkostí,
plní hanby za to,
co udělali,
a utlačování
s břemenem toho,
co by měli dělat,
rozmařilci požiteků
ve svém mládí
a hrabivci soužení
pro své stáří.
Naproti tomu
já konverzuji

s bohy
a dobrými lidmi,
nic výtečného
žádný z nich nevykoná
bez mého vlivu.
Jsem ctěná
nade všechny věci
jak bohy, tak
nejlepšími smrtelníky,
a je tomu tak spravedlivě.
Jsem milým
společníkem řemeslníka
věrným ochráncem
hlav rodin, laskavým
pomocníkem služebníků,
užitečným společníkem
v uměních míru...
a nejlepší spojovač
všech přátelství.
Mí ctitelé si také užívají
požitků ve všem,
buď jedí či pijí,
dokonce aniž by
pro to pracovali,
protože čekají
na žádost
svého apetitu.
Jejich spánek je sladší
než těch lhostejných
a nečinných; a nejsou
tím ani příliš zatíženi,
když se vzbudí,
ani pro to
nezanedbávají nezbytné
povinnosti života.
Mí mladí lidé
mají to potěšení
být chváleni těmi,
kteří jsou již v letech,
a ti, kdo jsou v letech,
mají potěšení být ctěni
těmi, kdo jsou mladí.
Ohlížejí se zpět
ve spokojenosti nad
svými minulými činy,
a nacházejí potěšení ve svých
současných zaměstnáních.
Díky mým prostředkům
jsou podporováni bohy,

milováni svými přáteli
a ctěni svojí zemí;
A když ustanovená
doba jejich
životů dojde naplnění,
nejsou ztraceni
v neuctivém zapomnění,
nýbrž žijí a vzkvétají
ve chvále lidí, dokonce
do nejposlednějšího
potomstva. Takto, můj
drahý Herkule, který jsi
potomkem božských
předků, můžeš získat,
ctnostnou dřinou a pílí,
tento nejžádoucnější stav
dokonalého štěstí.“
„Takový byl rozhovor,
můj příteli,
který měla bohyně
s Herkulem,
dle Prodikuse.
Můžeš věřit,
že vyzdobil ty myšlenky
vznešenějšími
výrazy než já.
Srdečně si přeji,
můj drahý Aristipe,
abys došel
takového zlepšení dle
těchto božích instrukcí,
neboť ty také můžeš
učinit tu šťastnou volbu,
díky které budeš šťastným
v průběhu
dalšího života.“
O HODNOTĚ
A OCENĚNÍ PŘÁTELSTVÍ.
K tomu, k čemu jsem se
výše přiblížil,
nyní připojím
další jeho rozhovor,
jak si jej vzpomínám,
ve kterém
vyzval své posluchače,
aby se pozorovali
a mohli tak zjistit,
jakou hodnotu by jim
mohli přátelé přisoudit;

když viděl muže,
který opustil přítele
v naprosté chudobě,
položil Antisthénovi
tuto otázku, v přítomnosti
onoho muže
a několika dalších:
„Můžeme přisuzovat
přátelům hodnotu stejně,
jak to činíme se sluhy?
Jeden služebník může
mít hodnotu dvaceti korun,
jiný zas pěti;
takový bude
stát padesát korun,
jiný vynese stovku.
Ba, slyšel jsem, že Nicias,
syn Niceratuse,
dal dokonce
šest set korun
za jednoho sluhu,
aby dozíral
na jeho stříbrné doly.
Myslíte, že můžeme
podobným způsobem
stanovovat cenu našich
přátel?“ „Věřím, že ano,“
odpověděl Antisthénos;
„protože jsou tací lidé,
kterými bych byl raději
milován, než abych měl
dvacet korun; jiní,
za jejichž zalíbení,
bych neutratil pět.
Znám i takové,
za jejichž přátelství
bych dal
všechn svůj majetek.“
„Pokud je tomu tak,“ řekl
Sokrates, „bylo by dobré,
aby každý člověk zvážil,
jak velkou hodnotu může
mít pro své přátele
a měl by se snažit
učinit se
tak hodnotným, jak může,
ve vztahu k nim, aby jej
nakonec neopustili;
neboť když slyším,

jak si někdo stěžuje,
že ho zradil
jeho přítel;
jiného zas že ten,
kterého považoval
za věrného, dal přednost
malému zisku před
zachováním jeho přátelství,
uvažuji nad těmito příběhy
a ptám se zda...
nejsme v pokušení
zbavit se špatného přítele,
když je nám nabídnuto
více, než za kolik stojí?
Protože nevidím lidi
loučit se se svými služebníky,
pokud jsou dobří,
ani opouštět své přátele,
pokud jsou věrní.“